

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА
ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

**ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ЗА НАЦІОНАЛЬНИМИ
СТАНДАРТАМИ**

**Методичні вказівки та рекомендації до вивчення навчальної
дисципліни для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої
освіти галузі знань 07 «Управління та адміністрування»**

**ОДЕСА
2022**

УДК 005.92:005.915(072)
Г585

Рецензенти:

Савастєєва Оксана Миколаївна – доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри обліку і фінансів Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

Садченко Олена Василівна – доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри маркетингу та бізнес-адміністрування Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

*Рекомендовано до друку Вченою Радою економіко-правового факультету
(протокол № 2 від «5» вересня 2022 р.)*

Г585 Фінансова звітність підприємств за національними стандартами: методичні вказівки та рекомендації до вивчення навчальної дисципліни [електронний ресурс] / М. М. Гоголь – Одеса. 2022. 46 с.

У методичних вказівках наведено основні положення до вивчення дисципліни «Фінансова звітність підприємств за національними стандартами» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальностей 071 – Облік і оподаткування галузі знань 07 «Управління та адміністрування». Основна мета рекомендацій – надати методичну допомогу здобувачам вищої освіти у підготовці та вивченні дисципліни на аудиторних заняттях та у процесі самостійної роботи. Матеріал представлено у розрізі змістових модулів та тем.

ЗМІСТ

1. Вступ.....	4
2. Зміст навчального матеріалу.....	5
3. Тематика практичних занять.....	9
4. Навчально-методичні матеріали.....	18
5. Рекомендована література.....	29
Додаток А. Основні терміни і поняття згідно НП(С)БО.....	31
Додаток Б. Завдання для самостійної перевірки знань	37
Додаток В. Основні терміни і поняття.....	39
Додаток Д. Приклади оформлення списку літератури.....	43

1. ВСТУП

Навчальна дисципліна «Фінансова звітність підприємств за національними стандартами» належить до обов'язкових дисциплін та є складовою фахової підготовки за спеціальностями 071 – Облік і оподаткування галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Дисципліна викладається у першому семестрі на першому курсі навчання здобувачів вищої освіти за програмою підготовки магістрів. Для опанування навчальної дисципліни програмою передбачено 4 кредити ECTS (120 академічних годин). Аудиторне навантаження на денній формі навчання складає: лекції – 24 годин, практичні заняття – 16 годин, самостійна робота – 80 годин. Зміст навчальної дисципліни складається з двох змістових модулів. Форма підсумкового контролю знань здобувачів – іспит.

Мета навчальної дисципліни полягає в наданні студентам необхідних теоретичних знань і практичних навичок методики і техніки складання фінансової звітності підприємства, передбаченої національними стандартами бухгалтерського обліку і законодавством України.

Завдання дисципліни: вивчення законодавчих та нормативних актів, що регулюють формування і подання фінансової звітності за національними стандартами; розгляд студентами алгоритму застосовування на практиці теоретичних знань з обліку, аналізу і фінансів при систематизації формування та користування фінансовою звітністю на підприємстві; засвоєння методики визначення звітності на підприємстві, уміння розрізняти статистичну, бухгалтерську та податкову звітність; набуття практичних навичок з організації формування та подання до обов'язкових державних органів фінансової звітності за національними стандартами, набуття навичок визначення сутності та взаємозв'язку основних видів звітності для формування цілісного висновку функціонування підприємства.

Предмет дисципліни – комплекс теоретичних, методичних та прикладних аспектів діяльності підрозділів і працівників, зайнятих обліковими, контрольними та аналітичними процесами на підприємстві.

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

Змістовний модуль 1. Сутність та значення звітності для економіки підприємства, організація процесу формування та подання форми № 1 та 2 фінансової звітності за національними стандартами.

Тема 1. Поняття та призначення звітності підприємств

Законодавче і нормативно-правове забезпечення звітності та мета її складання. Інформаційні потреби користувачів звітності. Види, класифікація та склад звітності підприємства. Організація складання звітності. Порядок та термін подання бухгалтерської звітності.

Основні правила та принципи складання та подання бухгалтерської (фінансової) звітності, що регламентуються безпосередньо Законом України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” № 996 та відповідними Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку. Еволюція значення звітності та система узагальнюючих взаємопов’язаних показників, які відображають стан і використання господарських засобів суб’єкта підприємницької діяльності, їх призначення, джерела формування, фінансові результати, напрями використання прибутку тощо.

Тема 2. Фінансова звітність, її сутність та значення. Заключні роботи перед складанням фінансової звітності та основні етапи її підготовки

Вимоги національних стандартів до складу і елементів фінансової звітності. Якісні характеристики та принципи підготовки фінансової звітності. Розкриття інформації у фінансової звітності.

Аспекти обліку, що базується на принципах визначених у Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», а також у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», їх значення для формування та подання фінансової звітності за національними стандартами. Вектор використання фінансової звітності на підприємстві для управлінських цілей. Значення фінансової звітності для функціонування підприємства та її вплив на окремі складові його економічної ефективності. Підготовчі роботи перед процесом формування фінансової звітності підприємства за національними стандартами. Алгоритм підготовки формування фінансової звітності підприємства за національними стандартами.

Тема 3. Склад, структура та порядок складання Балансу (Звіту про фінансовий стан)

Загальні положення стандарту бухгалтерського обліку та його значення. Види балансів. Структура бухгалтерського балансу та його зміст за НП(С)БО. Визнання статей балансу. Зміст та порядок заповнення статей активу балансу.

Заповнення статей пасиву балансу. Методика і техніка заповнення форми балансу.

Значення терміну баланс у аспекті бухгалтерському обліку та для використання у фінансовій звітності. Визначення і принципи побудови та структурування балансу. Аналітичні можливості балансу. Побудова і зміст чинної форми балансу. Характеристика розділів і статей балансу. Загальні принципи оцінювання статей балансу. Узгодженість плану рахунків зі статтями активу і пасиву балансу. Особливості оцінювання та відображення в балансі необоротних і оборотних активів, власного капіталу, довгострокових і поточних зобов'язань. Загальна характеристика пасиву балансу. Підготовка облікових даних для складання балансу, методика і техніка заповнення форми балансу

Тема 4. Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) та порядок його складання

Загальні положення та характеристика в Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Класифікація доходів і витрат. Джерела даних для складання звіту.

Структура і зміст звіту. Принципи визнання доходів і витрат. Класифікація доходів і витрат у звіті про фінансові результати. Джерела даних для складання звіту. Визначення показника виручки (доходу) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) залежно від виду діяльності. Порядок визначення показників податку на додану вартість, суми акцизних зборів та інших відрахувань з доходу. Визначення собівартості реалізованої продукції та узгодження знайдених показників з даними відповідних декларацій і розрахунків.

Розрахунок валового прибутку (збитку). Визначення фінансових результатів від операційної діяльності. Розрахунок фінансових результатів від звичайної діяльності. Поняття про надзвичайні доходи і витрати. Визначення чистого прибутку (збитку) підприємства. Склад і структура елементів операційних витрат. Показники прибутковості акцій і порядок їх розрахунку.

Змістовний модуль 2. Складання та використання форм № 3, 4, 5, 6 фінансової звітності підприємства.

Тема 5. Звіт про рух грошових коштів та особливості його складання.

Призначення, структура і зміст звіту про рух грошових коштів. Джерела інформації для складання звіту. Методи складання звіту (прямий і непрямий). Порядок визначення даних про рух грошових коштів у результаті операційної діяльності в разі застосування прямого і непрямого методів. Порядок визначення даних про рух грошових коштів у результаті інвестиційної діяльності. Порядок виявлення грошових коштів у результаті фінансової діяльності. Розрахунок зміни обсягу (розміру) грошових коштів за звітний період. Узгодження показників звіту з балансом. Розкриття інформації про рух

грошових коштів у примітках до фінансової звітності.

Тема 6. Значення та порядок формування Звіту про власний капітал

Загальні положення «Звіту про власний капітал». Мета формування Звіту про власний капітал. Складники власного капіталу. Зміст статей про власний капітал. Порядок складання звіту про власний капітал. Збір та підготовка інформації для формування форми № 4 фінансової звітності за національними стандартами. Структура Звіту про власний капітал. Користувачі даного звіту за різних обставин функціонування підприємства. Особливості формування звітних даних про зміни статутного капіталу, додатково вкладеного капіталу, резервного капіталу, тощо. Розкриття інформації про зміни у власному капіталі у примітках до бухгалтерських звітів.

Тема 7. Склад та порядок складання Приміток до річної фінансової звітності

Основні етапи виправлення помилок і зміни в облікових оцінках. Зміни в обліковій політиці підприємства. Події після дати балансу та їх відображення в системі господарських операцій відповідного періоду. Особливості розкриття інформації у примітках до фінансових звітів та їх основна мета і цінність.

Характеристика форми № 5 Примітки до річної фінансової звітності. Сукупність показників і пояснень, які забезпечують деталізацію і обґрунтованість статей фінансових звітів, а також іншу інформацію, що передбачена відповідними положеннями (стандартами). Визначення обсягу інформації, яка наводиться в примітках, та форму викладення матеріалу (у вигляді тексту, таблиць, схем, тощо).

Аспекти загальних вимог до складу Приміток визначені згідно НП(С)БО 1 включають три групи інформації: облікову політику підприємства, інформацію, яка не наведена безпосередньо у фінансових звітах, але є обов'язковою за відповідними положеннями (стандартами), інформацію, що містить додатковий аналіз статей звітності для забезпечення її зрозумілості та достовірності.

Тема 8. Особливості заповнення додатку до приміток до річної фінансової звітності «Інформація за сегментами»

Складання Додатку до Приміток до річної фінансової звітності «Інформація за сегментами» за формою № 6. Порівняння показників звітності за сегментами з річною фінансовою. Порівняння показників форм фінансової звітності.

Характеристика основних особливостей заповнення додатку до річної фінансової звітності, визначення основних видів сегментів та елементи їх формування. Доцільність формування даного додатку підприємством. Взаємозв'язок між додатком до приміток до річної фінансової звітності

«Інформація за сегментами» та іншими формами фінансової звітності за один і той самий період відображення. Загальні вимоги щодо розкриття інформації та форми звіту «Інформація за сегментами», що регулюються НП(С)БО 29 «Фінансова звітність за сегментами», Додаток до річної фінансової звітності «Інформація за сегментами» за формою № 6. Поняття господарський сегмент, географічний сегмент, тощо.

Тема 9. Виправлення помилок у фінансовій звітності і внесення змін до показників фінансової звітності. Перевірка порівняння показників фінансової звітності підприємства

Виправлення помилок і зміни в облікових оцінках. Зміни в обліковій політиці. Події після дати балансу. Розкриття інформації у примітках до фінансових звітів.

Характеристика можливих помилок при веденні бухгалтерського обліку їх вплив на формування та подання фінансової звітності за національними стандартами. Сутність змін, що впливають на фінансову звітність та їх характеристика. Правила складання документів, необхідних для виправлення помилок у фінансовій звітності. Порядок внесення змін у фінансову звітність та виправлення помилок звітних та попередніх періодів. Правила перевірки узгодженості окремих показників різних форм фінансової звітності. Можливість використання інформації, наведеної у фінансовій звітності для управління підприємством.

3. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Змістовний модуль 1. Сутність та значення звітності для економіки підприємства, організація процесу формування та подання форми № 1 та 2 фінансової звітності за національними стандартами.

Практичне заняття 1.

Тема 1. Поняття та призначення звітності підприємств

Питання для обговорення:

1. Законодавче і нормативно-правове забезпечення звітності та мета її складання.
2. Інформаційні потреби користувачів звітності.
3. Види, класифікація та склад звітності підприємства.
4. Організація складання звітності. Порядок та термін подання бухгалтерської звітності.

Короткі теоретичні відомості

В Україні основні правила та принципи складання та подання бухгалтерської (фінансової) звітності регламентуються безпосередньо Законом України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” № 996 та відповідними Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку. Звітність – це система узагальнюючих взаємопов’язаних показників, які відображають стан і використання господарських засобів суб’єкта підприємницької діяльності, їх призначення, джерела формування, фінансові результати, напрями використання прибутку тощо. Метою звітності є: визначення загальної вартості майна, вартості оборотних засобів, величини власних і залучених коштів підприємства.

Опитування.

Поточне тестування за темами.

Практичне заняття 1.

Тема 2. Фінансова звітність, її сутність та значення. Заключні роботи перед складанням фінансової звітності та основні етапи її підготовки

Питання для обговорення:

1. Вимоги національних стандартів до складу і елементів фінансової звітності.
2. Якісні характеристики та принципи підготовки фінансової звітності.
3. Розкриття інформації у фінансової звітності.

Короткі теоретичні відомості

Облік базується на принципах, що визначені у Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», а також у Законі України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” № 996. Фінансова звітність покликана забезпечити інформацією зовнішніх користувачів, які не мають доступу до “внутрішньої” інформації підприємства. Фінансові звіти є кінцевим вихідним продуктом системи обліку, що призначений для зацікавлених осіб. У зв’язку з цим необхідно визначити

коло користувачів фінансової звітності, рішення яких будуть впливати на діяльність підприємства, та інформаційні потреби котрих обумовлюють використання при аналізі тих чи інших прийомів та показників.

Практичне заняття 2.

Тема 3. Склад, структура та порядок складання Балансу (Звіту про фінансовий стан)

Питання для обговорення:

1. Загальні положення стандарту бухгалтерського обліку та його значення.
2. Види балансів. Структура бухгалтерського балансу та його зміст за НП(С)БО.
3. Визначення та оцінка статей балансу.
4. Зміст та порядок заповнення статей активу балансу.
5. Заповнення статей пасиву балансу.
6. Методика і техніка заповнення форми балансу.

Короткі теоретичні відомості

У бухгалтерському обліку термін “баланс” по-перше, це один із елементів методу ведення обліку. По-друге, бухгалтерський баланс – це звітна таблиця, одна із форм бухгалтерської звітності, яка вміщує інформацію про стан і розміщення господарських засобів підприємства, установи на певну дату. За зовнішнім виглядом баланс являє собою таблицю, в якій ліва частина характеризує активи підприємства (ресурси, які в майбутньому принесуть підприємству доходи), а права характеризує власний та акціонерний капітал підприємства і пасиви (зобов’язання перед різними юридичними і фізичними особами).

Опитування.

Розв’язання практичних задач, виконання ситуаційних вправ, обговорення проблемних ситуацій за темою.

Поточне тестування за темами.

Практичне заняття 3.

Тема 4. Звіт про фінансові результати та порядок його складання

Питання для обговорення:

1. Загальні положення та характеристика Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».
2. Класифікація доходів і витрат.
3. Джерела даних для складання звіту.
4. Порядок складання розділу I “Фінансові результати” за статтями.
5. Порядок складання розділу II “Елементи операційних витрат”.
6. Складання розділу III «Розрахунок показників прибутковості акцій».

Короткі теоретичні відомості

Основні вимоги до складання Звіту про фінансові результати викладені у Національному Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”. Основні принципи і поняття, що лежать в

основі правил підготовки звіту викладені у НП(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності".

Опитування.

Розв'язання практичних задач, виконання ситуаційних вправ, обговорення проблемних ситуацій за темою.

Поточне тестування за темами.

Практичне заняття 4.

Контрольна робота за змістовним модулем 1. Сутність та значення звітності для економіки підприємства, організація процесу формування та подання форми № 1 та 2 фінансової звітності за національними стандартами

Основні питання, які виносяться на контрольну роботу (тестування):

1. Мета та склад фінансової звітності.
2. Вимоги міжнародних і національних стандартів до складу та елементів фінансової звітності.
3. Поняття про звітний період та його визначення для звітності в Україні.
4. Якісні характеристики фінансової звітності.
5. Принципи підготовки фінансової звітності.
6. Поняття про розкриття інформації у фінансовій звітності.
7. Засоби забезпечення достовірності звітних даних.
8. Принципи побудови форм фінансової звітності.
9. Порядок підготовки облікових даних для складання звітності.
10. Порядок подання та оприлюднення фінансової звітності.
11. Порядок проведення, оформлення річної інвентаризації та відображення її результатів в обліку.
12. Призначення балансу, принципи побудови та його структура.
13. Аналітичні можливості балансу.
14. Побудова і зміст діючої форми балансу.
15. Визначення статей балансу. Поняття про активи, зобов'язання і власний капітал.
16. Характеристика розділів і статей балансу.
17. Загальні принципи оцінки статей балансу.
18. Особливості оцінки та відображення в балансі необоротних активів.
19. Особливості оцінки та відображення в балансі оборотних активів.
20. Пасив балансу. Характеристика його розділів і статей.
21. Визнання, оцінка та класифікація зобов'язань.
22. Оцінка та відображення в балансі довгострокових зобов'язань.
23. Склад поточних зобов'язань та їх відображення в балансі.
24. Підготовка облікових даних для складання балансу. Методика і техніка заповнення форми балансу.
25. Узгодженість плану рахунків зі статтями активу та пасиву балансу.
26. Складання ліквідаційного балансу при банкрутстві підприємства.
27. Структура і зміст Звіту про фінансові результати. Джерела даних для

його складання.

28. Підготовка облікових даних для складання звітних форм.
29. Класифікація доходів і витрат у звіті про фінансові результати.
30. Визнання та оцінка доходів та витрат у звіті про фінансові результати.
31. Визнання показника доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт та послуг) у звіті про фінансові результати.
32. Порядок визнання показника податку на додану вартість, акцизного збору та інших вирахувань з доходу.
33. Визначення собівартості реалізованої продукції для розрахунку валового прибутку (збитку).
34. Порядок визначення валового прибутку (збитку) від основної діяльності підприємства.
35. Визначення фінансового результату від операційної діяльності підприємства.
36. Визначення фінансового результату від звичайної діяльності.
37. Класифікація доходів і витрат у звіті про фінансові результати.
38. Порядок визначення чистого прибутку (збитку) підприємства за звітний період.
39. Принципи виправлення помилок і зміни в облікових цінах.
40. Склад і структура елементів операційних витрат.
41. Показники прибутковості акцій і порядок їх розрахунку.
42. Аналітичні можливості звіту про фінансові результати.
43. Вдосконалення інформаційної бази для складання звіту про фінансові результати.
44. Узгодженість показників (статей) звіту про фінансові результати.
45. Порядок визначення даних про рух грошових коштів у разі застосування прямого і непрямого методів.
46. Призначення, структура та зміст звіту про рух грошових коштів.
47. Джерела інформації для складання звіту про рух грошових коштів.
48. Загальна характеристика методів (прямого і непрямого) складання звіту про рух грошових коштів.
49. Порядок визначення даних про рух грошових коштів у результаті операційної діяльності при прямому методі.
50. Порядок визначення даних про рух грошових коштів у результаті операційної діяльності при непрямому методі.

Змістовний модуль 2. Складання та використання форм № 3, 4, 5, 6 фінансової звітності підприємства.

Практичне заняття 5.

Тема 5. Звіт про рух грошових коштів та особливості його складання

Питання для обговорення:

1. Загальні положення та характеристика Звіту про рух грошових коштів.
2. Види діяльності, за якими складається звіт. Порядок складання звіту.

3. Визначення руху грошових коштів у результаті операційної діяльності.
4. Визначення даних про рух грошових коштів у результаті інвестиційної діяльності.
5. Визначення даних про рух грошових коштів у результаті фінансової діяльності.
6. Розрахунок зміни обсягу (розміру) грошових коштів за звітний період.
7. Узгодження показників звіту з балансом.
8. Розкриття інформації про рух грошових коштів у примітках до фінансової звітності.

Короткі теоретичні відомості

Звіт про рух грошових коштів складається один раз за звітний період – тільки за підсумками року. У Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” визначаються зміст і форма Звіту про рух грошових коштів та загальні вимоги до розкриття його статей. Метою складання звіту про рух грошових коштів є надання користувачам фінансової звітності повної, правдивої та неупередженої інформації про зміни, що відбулися у грошових коштах підприємства та їх еквівалентах за звітний період. У звіті про рух грошових коштів наводяться дані про рух грошових коштів протягом звітного періоду в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Звіт про рух грошових коштів (ф. № 3) складається із трьох розділів, а саме: Розділ I Рух коштів у результаті операційної діяльності (рядки 010-170). Розділ II Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності (рядки 180-300). Розділ III Рух коштів у результаті фінансової діяльності (рядки 310-390).

Опитування.

Розв’язання практичних задач, виконання ситуаційних вправ, обговорення проблемних ситуацій за темою.

Поточне тестування за темами.

Практичне заняття 6.

Тема 6. Значення та порядок формування Звіту про власний капітал

Питання для обговорення:

1. Характеристика Звіту про власний капітал.
2. Складові власного капіталу, його джерела. Характеристика статей звіту про власний капітал.
3. Особливості формування звітних даних про зміни: статутного капіталу; додатково вкладеного капіталу; резервного капіталу.
4. Розкриття інформації про зміни у власному капіталі в примітках до бухгалтерських звітів.

Короткі теоретичні відомості

Метою складання Звіту про власний капітал є розкриття інформації про зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду. Норми Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” стосуються Звіту про власний капітал підприємств, організацій та інших юридичних осіб усіх форм власності (крім банків і

бюджетних установ). Його призначення полягає в забезпеченні користувачів фінансових звітів достовірною інформацією про зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду. До власного капіталу відносяться: Статутний капітал – зареєстрована вартість простих та привілейованих акцій для акціонерних товариств і сума оголошеного статутного капіталу для інших підприємств, зафіксовані в статутних документах. Пайовий капітал – сума пайових внесків фізичних і юридичних осіб, якщо це передбачено статутними документами.

Опитування.

Розв'язання практичних задач, виконання ситуаційних вправ, обговорення проблемних ситуацій за темою.

Поточне тестування за темами.

Практичне заняття 6.

Тема 7. Склад та порядок складання Приміток до річної фінансової звітності

Питання для обговорення:

1. Склад та вимоги до Приміток до річної фінансової звітності.
2. Зміст розділів і методика складання Приміток до річної фінансової звітності за формою № 5.

Короткі теоретичні відомості

Під примітками фінансових звітів необхідно розуміти сукупність показників і пояснень, яка забезпечує деталізацію і обґрунтованість статей фінансових звітів, а також іншу інформацію, що передбачена відповідними положеннями (стандартами). Обсяг інформації, який наводиться в примітках, та форму викладення матеріалу (у вигляді тексту, таблиць, схем тощо) підприємства визначають самостійно, дотримуючись вимог діючих нормативних актів.

Загальні вимоги до складу Приміток визначені НП(С)БО 1 включають три групи інформації: облікову політику підприємства, інформацію, яка не наведена безпосередньо у фінансових звітах, але є обов'язковою за відповідними положеннями (стандартами), інформацію, що містить додатковий аналіз статей звітності для забезпечення її зрозумілості та достовірності.

Перша група інформації, яка подається в Примітках – це розкриття облікової політики

Опитування.

Розв'язання практичних задач, виконання ситуаційних вправ, обговорення проблемних ситуацій за темою.

Поточне тестування за темами.

Практичне заняття 7.

Тема 8. Особливості заповнення додатку до приміток до річної фінансової звітності «Інформація за сегментами»

Питання для обговорення:

1. Складання Додатку до Приміток до річної фінансової звітності «Інформація за сегментами» за формою № 6.
2. Порівняння показників звітності за сегментами з річною фінансовою.
3. Порівняння показників форм фінансової звітності.

Короткі теоретичні відомості

Загальні вимоги щодо розкриття інформації та форми звіту «Інформація за сегментами» регулюються П(с)БО 29 «Фінансова звітність за сегментами», затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 19.05.2005 р. № 412 (далі – П(с)БО – 29). Починаючи з річної звітності за 2005 рік, запроваджено Додаток до річної фінансової звітності «Інформація за сегментами» за формою № 6. Господарський сегмент – відокремлювана частина діяльності підприємства з виробництва та (або) продажу певного виду (або групи) продукції (товарів, робіт, послуг), яка відрізняється від інших. Географічний сегмент – це відокремлювана частина діяльності підприємства з виробництва та (або) продажу певного виду (або групи) продукції (товарів, робіт, послуг) у конкретному економічному середовищі. Додаток до річної фінансової звітності «Інформація за сегментами» (ф.№ 6) складається з III розділів: I Показники пріоритетних звітних сегментів, II Показники за допоміжними звітними сегментами, III Показники за допоміжними звітними географічними сегментами.

Опитування.

Розв'язання практичних задач, виконання ситуаційних вправ, обговорення проблемних ситуацій за темою.

Поточне тестування за темами.

Практичне заняття 7.

Тема 9. Виправлення помилок у фінансовій звітності і внесення змін до показників фінансової звітності. Перевірка порівняння показників фінансової звітності підприємства

Питання для обговорення:

1. Виправлення помилок і зміни в облікових оцінках.
2. Зміни в обліковій політиці.
3. Події після дати балансу.
4. Розкриття інформації у примітках до фінансових звітів.

Короткі теоретичні відомості

Можливі помилки при веденні бухгалтерського обліку: помилки в розрахунках; неправильно визначена норма амортизації або база для розподілу загальновиробничих витрат; неправильне визначення елементів фінансової звітності (визнання активів витратами, включення до складу необоротних активів об'єктів, що використовуються на умовах оперативної оренди, та нарахування на них амортизації, віднесення витрат на доставку придбаних запасів до витрат на збут або до загальновиробничих витрат).

Опитування.

Розв'язання практичних задач, виконання ситуаційних вправ, обговорення проблемних ситуацій за темою.

Поточне тестування за темами.

Практичне заняття 8.

Контрольна робота за змістовним модулем 2. Складання та використання форм № 3, 4, 5, 6 фінансової звітності підприємства.

Основні питання, які виносяться на контрольну роботу (тестування):

- 1.Порядок визначення даних про рух грошових коштів у результаті інвестиційної діяльності.
- 2.Порядок визначення даних про рух грошових коштів у результаті фінансової діяльності.
- 3.Розрахунок зміни величини грошових коштів за звітний період та ув'язка показників з балансом.
- 4.Розкриття інформації про рух грошових коштів у примітках до річної фінансової звітності.
- 5.Зміст і характеристика балансових даних про витрати та доходи майбутніх періодів.
6. Особливості формування звітних даних про зміни складових власного капіталу.
- 7.Визнання, оцінка та функції власного капіталу.
- 8.Зміст статей звіту про власний капітал.
- 9.Складники власного капіталу та їх характеристика.
- 10.Особливості формування звітних даних про зміни зареєстрованого капіталу.
- 11.Особливості формування звітних даних про зміни додатково вкладеного і резервного капіталу.
- 12.Розкриття інформації про зміни власного капіталу у примітках до фінансових звітів.
- 13.Порядок складання Звіту про власний капітал.
- 14.Загальні положення «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»
- 15.Суттєвість інформації, наведеної в Примітках до річної фінансової звітності.
- 16.Призначення і склад приміток до фінансових звітів.
- 17.Характер змін у обліковій політиці.
- 18.Поняття про події після дати балансу.
- 19.Перелік подій після дати балансу і його призначення.
- 20.Перелік подій, які надають додаткову інформацію про обставини, що існували на дату балансу.
- 21.Перелік подій, що вказують на обставини, що виникли після дати балансу.
- 22.Розкриття інформації у примітках до фінансових звітів.
- 23.Загальні положення 19 «Об'єднання підприємств».
- 24.Відображення у фінансових звітах придбання підприємств.
- 25.Відображення у фінансових звітах злиття підприємств.

26. Розкриття інформації про об'єднання підприємств у примітках до річних звітів.

27. Основи побудови і складання консолідованого річного звіту.

28. Порядок складання зведеної та консолідованої фінансової звітності.

29. Статистична звітність щодо праці, її зміст, джерела інформації і порядок подання.

30. Основи регулювання бухгалтерського обліку і фінансової звітності в Україні.

31. Загальні положення НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність».

32. Зміст, структура та порядок складання звіту суб'єкта малого підприємництва.

33. Особливості складання балансу суб'єкта малого підприємництва.

34. Особливості складання звіту про фінансові результати суб'єкта малого підприємництва.

35. Склад і структура статистичної звітності.

36. Вплив організації обліку на формування фінансової звітності підприємства.

37. Сукупність зовнішніх факторів що впливають на подання фінансової звітності за національними стандартами.

38. Відповідальність головного бухгалтера за відображення інформації у фінансовій звітності.

39. Розкрити останні законодавчі зміни що впливають на складання та подання фінансової звітності за національними стандартами.

40. Послідовність формування показників у примітках до річної фінансової звітності.

41. Склад фінансової звітності за національними стандартами згідно із НП(С)БО та її загальна характеристика відповідно до них.

42. Узгодженість показників первинного обліку підприємства та фінансової звітності за національними стандартами.

43. Взаємозв'язок показників балансу із іншими показниками фінансової звітності за національними стандартами.

44. Основні методичні рекомендації запропоновані державою для формування фінансової звітності за національними стандартами.

45. Як впливає форма обліку на формування фінансової звітності за національними стандартами позитивні та негативні фактори.

46. Основні етапи подання фінансової звітності за національними стандартами до державних органів України.

47. Чиники що впливають на можливість повернення (не прийняття) фінансової звітності державними органами нашої країни.

48. Розкрити алгоритм формування і подання фінансової звітності за умови автоматизованої форми обліку.

49. Розкрити алгоритм формування і подання фінансової звітності за умови журнально-ордерної форми обліку.

50. Принципи побудови фінансової звітності підприємствами за умови форс-мажору.

4. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

У процесі вивчення навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання:

- словесні методи: лекція, розповідь, бесіда, пояснення, дискусія, обговорення проблемних ситуацій;
- наочні методи: мультимедійна презентація, демонстрація (у вигляді роздаткового ілюстративного матеріалу);
- практичні методи: розв'язання практичних задач (в т.ч. розрахункових), виконання ситуаційних вправ та обговорення проблемних ситуацій.

Аудиторне навантаження на денній формі навчання складає: лекції – 24 годин, практичні заняття – 16 годин, самостійна робота – 80 годин.

До **самостійної роботи** здобувачів відноситься: підготовка до лекцій та практичних занять, написання реферату (за однією із запропонованих тем) та підготовка презентації, рішення практичних задач, ситуаційних вправ та проблемних ситуацій, підготовка до поточного тестування; підготовка до контрольних робіт за змістовними модулями (тестування).

Теми рефератів для самостійної роботи студентів:

1. Організація роботи на підприємстві зі складання фінансової звітності.
2. Особливості річної інвентаризації: порядок проведення, оформлення та відображення її результатів в обліку.
3. Напрями гармонізації вітчизняної системи бухгалтерської звітності з міжнародними стандартами.
4. Вплив інфляції на формування показників фінансової звітності.
5. Особливості складання фінансової звітності в зарубіжних країнах.
6. Вплив зміни облікових оцінок на зміни у фінансовій звітності.
7. Події після дати балансу та порядок їх відображення у фінансових звітах.
8. Організація складання звітності в придбаних і об'єднаних підприємствах.
9. Організація і методика консолідації фінансової звітності.
10. Порівняльна характеристика НП(С)БО та М(С)ФЗ щодо консолідованої фінансової звітності.

Методи контролю знань студентів:

Поточний контроль:

- усний контроль: індивідуальне / фронтальне опитування за питаннями відповідної теми, оцінювання виконання рефератів (оцінювання доповіді та презентації);
- письмовий контроль: оцінювання розв'язання практичних задач, оцінювання розв'язання ситуаційних вправ та проблемних ситуацій;
- тестовий контроль: оцінювання поточного тестування за темами.

Періодичний контроль:

- тестовий контроль: оцінювання контрольних робіт за змістовними модулями (тестування).

Підсумковий контроль: іспит.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Мета та склад фінансової звітності.
2. Вимоги міжнародних і національних стандартів до складу та елементів фінансової звітності.
3. Поняття про звітний період та його визначення для звітності в Україні.
4. Якісні характеристики фінансової звітності.
5. Принципи підготовки фінансової звітності.
6. Поняття про розкриття інформації у фінансовій звітності.
7. Засоби забезпечення достовірності звітних даних.
8. Принципи побудови форм фінансової звітності.
9. Порядок підготовки облікових даних для складання звітності.
10. Порядок подання та оприлюднення фінансової звітності.
11. Порядок проведення, оформлення річної інвентаризації та відображення її результатів в обліку.
12. Призначення балансу, принципи побудови та його структура.
13. Аналітичні можливості балансу.
14. Побудова і зміст діючої форми балансу.
15. Визначення статей балансу. Поняття про активи, зобов'язання і власний капітал.
16. Характеристика розділів і статей балансу.
17. Загальні принципи оцінки статей балансу.
18. Особливості оцінки та відображення в балансі необоротних активів.
19. Особливості оцінки та відображення в балансі оборотних активів.
20. Пасив балансу. Характеристика його розділів і статей.
21. Визнання, оцінка та класифікація зобов'язань.
22. Оцінка та відображення в балансі довгострокових зобов'язань.
23. Склад поточних зобов'язань та їх відображення в балансі.
24. Підготовка облікових даних для складання балансу. Методика і техніка заповнення форми балансу.
25. Узгодженість плану рахунків зі статтями активу та пасиву балансу.
26. Складання ліквідаційного балансу при банкрутстві підприємства.
27. Структура і зміст Звіту про фінансові результати. Джерела даних для його складання.
28. Підготовка облікових даних для складання звітних форм.
29. Класифікація доходів і витрат у звіті про фінансові результати.
30. Визнання та оцінка доходів та витрат у звіті про фінансові результати.
31. Визнання показника доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт та послуг) у звіті про фінансові результати.
32. Порядок визнання показника податку на додану вартість, акцизного збору та інших вирахувань з доходу.
33. Визначення собівартості реалізованої продукції для розрахунку

валового прибутку(збитку).

34.Порядок визначення валового прибутку(збитку)від основної діяльності підприємства.

35.Визначення фінансового результату від операційної діяльності підприємства.

36.Визначення фінансового результату від звичайної діяльності.

37. Класифікація доходів і витрат у звіті про фінансові результати.

38.Порядок визначення чистого прибутку(збитку) підприємства за звітний період.

39.Принципи виправлення помилок і зміни в облікових цінах.

40.Склад і структура елементів операційних витрат.

41.Показники прибутковості акцій і порядок їх розрахунку.

42.Аналітичні можливості звіту про фінансові результати.

43.Вдосконалення інформаційної бази для складання звіту про фінансові результати.

44.Узгодженість показників (статей) звіту про фінансові результати.

45. Порядок визначення даних про рух грошових коштів у разі застосування прямого і непрямого методів.

46.Призначення, структура та зміст звіту про рух грошових коштів.

47.Джерела інформації для складання звіту про рух грошових коштів.

48.Загальна характеристика методів (прямого і непрямого) складання звіту про рух грошових коштів.

49.Порядок визначення даних про рух грошових коштів у результаті операційної діяльності при прямому методі.

50.Порядок визначення даних про рух грошових коштів у результаті операційної діяльності при непрямому методі.

51.Порядок визначення даних про рух грошових коштів у результаті інвестиційної діяльності.

52.Порядок визначення даних про рух грошових коштів у результаті фінансової діяльності.

53.Розрахунок зміни величини грошових коштів за звітний період та ув'язка показників з балансом.

54.Розкриття інформації про рух грошових коштів у примітках до річної фінансової звітності.

55.Зміст і характеристика балансових даних про витрати та доходи майбутніх періодів.

56. Особливості формування звітних даних про зміни складових власного капіталу.

57.Визнання, оцінка та функції власного капіталу.

58.Зміст статей звіту про власний капітал.

59.Складники власного капіталу та їх характеристика.

60.Особливості формування звітних даних про зміни зареєстрованого капіталу.

61.Особливості формування звітних даних про зміни додатково вкладеного

і резервного капіталу.

62. Розкриття інформації про зміни власного капіталу у примітках до фінансових звітів.

63. Порядок складання Звіту про власний капітал.

64. Загальні положення «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»

65. Суттєвість інформації, наведеної в Примітках до річної фінансової звітності.

66. Призначення і склад приміток до фінансових звітів.

67. Характер змін у обліковій політиці.

68. Поняття про події після дати балансу.

69. Перелік подій після дати балансу і його призначення.

70. Перелік подій, які надають додаткову інформацію про обставини, що існували на дату балансу.

71. Перелік подій, що вказують на обставини, що виникли після дати балансу.

72. Розкриття інформації у примітках до фінансових звітів.

73. Загальні положення 19 «Об'єднання підприємств».

74. Відображення у фінансових звітах придбання підприємств.

75. Відображення у фінансових звітах злиття підприємств.

76. Розкриття інформації про об'єднання підприємств у примітках до річних звітів.

77. Основи побудови і складання консолідованого річного звіту.

78. Порядок складання зведеної та консолідованої фінансової звітності.

79. Статистична звітність щодо праці, її зміст, джерела інформації і порядок подання.

80. Основи регулювання бухгалтерського обліку і фінансової звітності в Україні.

81. Загальні положення НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність».

82. Зміст, структура та порядок складання звіту суб'єкта малого підприємництва.

83. Особливості складання балансу суб'єкта малого підприємництва.

84. Особливості складання звіту про фінансові результати суб'єкта малого підприємництва.

85. Склад і структура статистичної звітності.

86. Вплив організації обліку на формування фінансової звітності підприємства.

87. Сукупність зовнішніх факторів що впливають на подання фінансової звітності за національними стандартами.

88. Відповідальність головного бухгалтера за відображення інформації у фінансовій звітності.

89. Розкрити останні законодавчі зміни що впливають на складання та подання фінансової звітності за національними стандартами.

90. Послідовність формування показників у примітках до річної фінансової звітності.

91. Склад фінансової звітності за національними стандартами згідно із НП(С)БО та її загальна характеристика відповідно до них.

92. Узгодженість показників первинного обліку підприємства та фінансової звітності за національними стандартами.

93. Взаємозв'язок показників балансу із іншими показниками фінансової звітності за національними стандартами.

94. Основні методичні рекомендації запропоновані державою для формування фінансової звітності за національними стандартами.

95. Як впливає форма обліку на формування фінансової звітності за національними стандартами позитивні та негативні фактори.

96. Основні етапи подання фінансової звітності за національними стандартами до державних органів України.

97. Чинники що впливають на можливість повернення (не прийняття) фінансової звітності державними органами нашої країни.

98. Розкрити алгоритм формування і подання фінансової звітності за умови автоматизованої форми обліку.

99. Розкрити алгоритм формування і подання фінансової звітності за умови журнально-ордерної форми обліку.

100. Принципи побудови фінансової звітності підприємствами за умови форс-мажору.

ПРИКЛАД ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Завдання 1. Оберіть один вірний варіант відповіді:

1. Обов'язковими умовами відображення об'єктів обліку у складі активів балансу є:

- 1) неможливість достовірного визначення вартості відповідного об'єкта
- 2) передбачуване отримання в майбутньому економічних втрат, пов'язаних з використанням об'єкта
- 3) передбачуване зменшення в майбутньому ресурсів, що втілюють у собі економічні вигоди
- 4) достовірність визначення вартості і можливість отримання в майбутньому економічної вигоди в зв'язку з використанням об'єкта

2. По балансовій статті «Виробничі запаси» відображаються:

- 1) бібліотечні фонди
- 2) інвентарна тара
- 3) будівельні матеріали на складі
- 4) витрати майбутніх періодів

3. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги включається у валюту Балансу:

- 1) за первинною вартістю

- 2) за чистою реалізаційною вартістю
- 3) за вартістю, що амортизується
- 4) за первиною вартістю або чистою реалізаційною вартістю

4. По балансовій статті «Дебіторська заборгованість по нарахованих доходах» відображається:

- 1) заборгованість покупців, замовників та інших дебіторів за відвантажену продукцію (товари), виконані роботи і надані послуги, яка забезпечена вексями
- 2) дебіторська заборгованість фінансових і податкових органів, а також переплата по податках, зборах та інших платежах до бюджету
- 3) сума нарахованих дивідендів, відсотків, що підлягають перерахуванню
- 4) заборгованість підприємств і організацій по нарахованих дивідендах, відсотках, роялті, які підлягають отриманню

5. По балансовій статті «Поточні фінансові інвестиції» відображається:

- 1) вартість цінних паперів (казначейські векселі, короткострокові боргові папери, депозитні сертифікати), які придбані з метою перепродажу протягом терміну, що не перевищує один рік
- 2) фінансові інвестиції по методу участі в капіталі
- 3) інші інвестиції пов'язаним сторонам
- 4) грошові кошти в касі

6. Залишок по дебету рахунка 644 «Податковий кредит» відображається по балансовій статті:

- 1) «Інша поточна дебіторська заборгованість»
- 2) «Інші поточні зобов'язання»
- 3) «Інші необоротні активи»
- 4) «Інші оборотні активи»

7. Звітність підприємства класифікується згідно НП (С)БО 1:

- 1) фінансова, податкова, звітність по страхових внесках, статистична, спеціальна;
- 2) фінансова, податкова, соціальна, статистична, спеціальна;
- 3) фінансова, податкова, страхова, статистична, спеціальна;
- 4) фінансова, податкова, звітність по страхових внесках, спеціальна.

8. Хто підписує Бухгалтерську звітність підприємства?

- 1) головний бухгалтер;
- 2) керівник підприємства;
- 3) головний бухгалтер і керівник підприємства;
- 4) провідний бухгалтер і керівник підприємства

9. Звітним періодом для складання річної фінансової звітності є:

- 1) календарний рік;
- 2) поточний рік;
- 3) операційний цикл;
- 4) виробничий цикл

10. До активу Балансу (звіту про фінансовий стан) входять розділи:

- 1) необоротні активи;
- 2) власний капітал;
- 3) позикові кошти;
- 4) поточні зобов'язання

11. За якою оцінкою відображаються виробничі запаси в ф.1 "Баланс" (Звіт про фінансовий стан)?

- 1) первісною вартістю або справедливою вартістю;
- 2) первісною вартістю або дисконтованою вартістю;
- 3) первісною вартістю або вартістю реалізації;
- 4) первісною вартістю або залишковою вартістю.

12. В якому розділі балансу відображається дебіторська заборгованість по розрахункам з підзвітними особами?

- 1) в розділі 2 активу балансу за статтею „Інша поточна дебіторська заборгованість”;
- 2) в розділі 4 пасиву балансу за статтею „Інші поточні зобов'язання”;
- 3) в розділі 4 пасиву балансу за статтею „Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги”
- 4) в розділі 2 активу балансу за статтею "Дебіторська заборгованість із внутрішніх розрахунків".

13. Як визначається оцінка доходу підприємства при відображенні його у ф.2 Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)?

- 1) в момент надходження активу;
- 2) після погашення зобов'язань, які призводять до збільшення власного капіталу підприємства;
- 3) в момент виникнення дебіторської заборгованості;
- 4) при надходженні активу та після погашення зобов'язань, які призводять до збільшення власного капіталу підприємства.

14. Якісні характеристики фінансової звітності регламентовано НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»:

- 1) інформація, яка надається у фінансовій звітності, повинна бути дохідлива і зрозуміла її користувачам за умови, що вони мають достатні знання та зацікавлені у сприйнятті цієї інформації;
- 2) фінансова звітність повинна містити лише інформацію, яка впливає на процес реалізації продукції виробленої підприємством;
- 3) інформація, яка надається у фінансовій звітності, повинна бути

дохідлива і зрозуміла тільки інвесторам за умови, що вони мають достатні знання та зацікавлені у сприйнятті цієї інформації;

4) інформація, яка надається у фінансовій звітності, повинна бути зрозуміла лише бухгалтеру підприємства

15. Що відображають У статті «Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)»:

1) загальний дохід від реалізації продукції, товарів, робіт та послуг з урахуванням щоденних знижок та податків;

2) загальний дохід від реалізації продукції, товарів, робіт та послуг з вирахуванням поданих знижок і податків з продажу;

3) загальний дохід від реалізації продукції, товарів або послуг без вирахування надання знижок, повернутих товарів та податків;

4) дохід від реалізації за вирахуванням наданих знижок та податків.

Завдання 2. Варіанти практичної частини

Надайте повну відповідь:

Складіть форму 1 «Баланс» для ТОВ «Калинівське» за наведеними даними.

Таблиця

Дані для виконання

№	Стаття Балансу	Сума, тис.грн.
1	Товари на складі	6800
2	Короткострокові кредити банків	4700
3	Паливо	19000
4	Знос нематеріальних активів	800
5	Резервний капітал	6000
6	Інший додатковий капітал	600
7	Знос основних засобів	10000
8	Витрати майбутніх періодів	5600
9	Готова продукція	12400
10	Нематеріальні активи (первісна вартість)	16800
11	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	14400
12	Основні засоби (первісна вартість)	50000
13	Поточна дебіторська заборгованість	6800
14	Поточний рахунок в національній валюті	20200
15	Розрахунки з бюджетом	1100
16	Розрахунки з оплати праці	9000
17	Розрахунки зі страхування	4200
18	Зареєстрований капітал	86800

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ

Поточний та періодичний контроль									Підсумковий контроль (іспит)	Сума балів
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9		
0 – 5	0 – 5	0 – 10	0 – 10	0 – 10	0 – 5	0 – 5	0 – 5	0 – 5	0 - 20	100 балів
Контрольна робота * за змістовним модулем 1: 0 - 10				Контрольна робота * за змістовним модулем 2: 0 - 10						

T1, T2 ... T9 – теми лекцій

* Примітка: Контрольна робота за змістовим модулем здійснюється у формі тестових завдань після завершення вивчення навчального матеріалу кожного змістового модуля. Тестові завдання для контрольних робіт складаються з 25 тестових завдань і відповідають змісту навчального матеріалу відповідного змістовного модуля. За кожну правильну відповідь на одне тестове завдання здобувач отримує 0,4 бали.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти за результатами поточного, періодичного та підсумкового контролю

Теми практичних занять	Кількість балів за вид роботи	Разом балів
Змістовний модуль 1. Сутність та значення звітності для економіки підприємства, організація процесу формування та подання форми № 1 та 2 фінансової звітності за національними стандартами		
Тема 1. Поняття та призначення звітності підприємств.	0 – 2 (опитування) 0 – 4 (реферат, презентація) 0 – 5 (розв'язання практичних задач, ситуаційних вправ та проблемних ситуацій) 0 – 3 (поточне тестування)	0 - 5
Тема 2. Фінансова звітність, її сутність та значення.	0 – 2 (опитування) 0 – 4 (реферат, презентація) 0 – 5 (розв'язання практичних задач, ситуаційних вправ та проблемних ситуацій) 0 – 3 (поточне тестування)	0 - 5
Тема 3. Склад, структура та порядок складання Балансу.	0 – 2 (опитування) 0 – 4 (реферат, презентація) 0 – 5 (розв'язання практичних задач, ситуаційних вправ та проблемних ситуацій) 0 – 3 (поточне тестування)	0 - 10
Тема 4. Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) та порядок його складання).	0 – 2 (опитування) 0 – 4 (реферат, презентація) 0 – 5 (розв'язання практичних задач, ситуаційних вправ та проблемних ситуацій) 0 – 3 (поточне тестування)	0 - 10
Контрольна робота за змістовним модулем 1 (тестування)	0 - 10	0 - 10
Змістовний модуль 2. Складання та використання форм № 3, 4, 5, 6 фінансової звітності		

підприємства		
Тема 5. Особливості формування Звіту про рух грошових коштів.	0 – 2 (опитування) 0 – 4 (реферат, презентація) 0 – 5 (розв’язання практичних задач, ситуаційних вправ та проблемних ситуацій) 0 – 3 (поточне тестування)	0 - 10
Тема 6. Порядок складання Звіту про власний капітал.	0 – 2 (опитування) 0 – 4 (реферат, презентація) 0 – 5 (розв’язання практичних задач, ситуаційних вправ та проблемних ситуацій) 0 – 3 (поточне тестування)	0 - 5
Тема 7. Склад та порядок складання Приміток до річної фінансової звітності	0 – 2 (опитування) 0 – 4 (реферат, презентація) 0 – 5 (розв’язання практичних задач, ситуаційних вправ та проблемних ситуацій)	0 - 5
Тема 8. Особливості заповнення додатку до приміток до річної фінансової звітності «Інформація за сегментами»	0 – 5 (розв’язання практичних задач, ситуаційних вправ та проблемних ситуацій) 0 – 3 (поточне тестування)	0 - 5
Тема 9. Виправлення помилок у фінансовій звітності і внесення змін до показників фінансової звітності. Перевірка порівняння показників фінансової звітності підприємства	0 – 2 (опитування) 0 – 4 (реферат, презентація)	0 - 5
Контрольна робота за ЗМ 2	0 – 5 (розв’язання практичних задач, ситуаційних вправ та проблемних ситуацій) 0 – 5 (розв’язання практичних задач, ситуаційних вправ та проблемних ситуацій) 0 – 3 (поточне тестування)	0 - 10
Загалом сума балів		0 - 100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

За 100-бальною шкалою	Оцінка ECTS	За національною шкалою
		для заліку
90 - 100	A	залік
85 - 89	B	залік
75 - 84	C	залік
70 - 74	D	
60 - 69	E	
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-

10%). Обов'язкова присутність здобувачів на підсумковому контролі. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

Політика щодо академічної доброчесності: регламентується Кодексом академічної доброчесності учасників освітнього процесу Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у освітній та науково-дослідній роботі учасників освітнього процесу та науковців Одеського національного університету імені І.І. Мечникова (<http://onu.edu.ua/uk/geninfo/official-documents>).

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим. В окремих випадках навчання може відбуватись он-лайн з використанням дистанційних технологій. Порядок та умови такого навчання регламентуються Положенням про організацію освітнього процесу в ОНУ (<http://onu.edu.ua/uk/geninfo/official-documents>). У випадку відсутності здобувача на лекції або практичному занятті він зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття через опитування в поза аудиторний час (час консультацій викладача). Невідпрацьовані заняття вважаються незданими і за них не нараховується оцінка в балах. У підсумку, оцінені за 100-бальною системою, знання здобувача відображаються у заліково-екзаменаційній відомості та заліковій книжці.

5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативно-правові акти

1. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
2. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
3. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
4. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 р. № 2258 – VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>.
5. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
6. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 27.12.2000 р. № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
7. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>.
8. Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень: Закон України 05.10.2017 р. № 2164-VIII URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2164-19>

Основна

1. Бондар М. І. Звітність підприємства: навчальний посібник. Київ.: ЦУЛ, 2015. 570 с.
2. Бруханський Р. Ф. Бухгалтерський облік: підручник. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 480 с.
3. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів Житомир: ПП «Рута», 2012. 251 с.
4. Верига Ю. А. Облікова політика підприємства: навчальний посібник. Київ.: ЦУЛ, 2015. 315 с.
5. Іванчук Н. В. Звітність підприємств : навчальний посібник. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. 208 с.
6. Карпушенко М. Ю. Організація обліку: навчальний посібник (для студентів економічних спеціальностей, які навчаються за спеціальністю «Облік і аудит»). Харків.: ХНАМГ, 2011. 241с.
7. Кужельний М.В., Левицька С.О. Організація обліку підручник. Київ.: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
8. Лаговська О.А. Обліково-аналітичне забезпечення вартісно-орієнтованого управління: теорія та методологія: монографія. Житомир: ЖДТУ, 2012. 676 с.
9. Лишиленко О. В. Бухгалтерський облік: Навчальний посібник. Київ.: Вид-во «Центр навчальної літератури», 2012. 628 с.

10. Організація бухгалтерського обліку: навч. посібник (для студентів економічних спеціальностей) / Стоянова-Коваль С.С., Крюкова І.О., Гоголь М.М. Морозюк Н.С., Одеса, Атлант. 2016. 245с.
11. Садовська І. Б. Бухгалтерський облік Навчальний посібник. Київ.: ЦУЛ, 2013. 688 с.
12. Сук Л.К. Фінансовий облік: навчальний посібник Київ.: Знання, 2012. с. 253.
13. Труш Ю.Т. Організація обліку. Частина 1. Основи організації обліку: Навчальний посібник. Дніпропетровськ: НМетАУ, 2015. 69 с.
14. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами. За ред. проф. М.Ф. Огійчука. Київ.: Алерта, 2011. 1042 с.

Додаткова

1. Білоусько В. С. Теорія бухгалтерського обліку : навчальний посібник. Київ. : Ліра-К, 2014. 402 с.
2. Гой І. В., Смелянська Т. П. Підприємництво: навчальний посібник. URL: <http://ecolib.com.ua/article.php?book=24&article=2863>
3. Грабовецький Б. Є. Економічний аналіз. Навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2013. 85 с.
4. Економічний аналіз: навчальний посібник / Н.А. Волкова та ін. Одеса. : ОНЕУ, 2015. 310 с.
5. Зінченко О.В. Бухгалтерський облік: у схемах і таблицях: навч. посібник / Зінченко О.В., Н.Й. Радіонова, Є.Б. Хаустова та ін. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 340 с.
6. Крупка Я. Д. Фінансовий облік. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. 451 с.
7. Максимова В. Ф., Артюх О. В. Облік у системі оподаткування: навчальний посібник. Одеса. : ОНЕУ, 2013. 267 с.
8. Податкова система. Навчальний посібник. / О.С. Іванишин, Т.А. Забарн, О.О. Мискін та ін. / за заг. ред. Андрущенко В. Л. Київ.: «Центр учбової літератури», 2015. 416 с.

15. Електронні інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Державної казначейської служби України <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index>
2. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України <http://sfs.gov.ua>
3. Офіційний сайт Державної аудиторської служби України <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/index>
4. Офіційний сайт Міністерства фінансів України www.minfin.gov.ua
5. Офіційний сайт Національного банку України www.bank.gov.ua
6. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України www.kmu.gov.ua
7. Офіційний сайт Державної служби статистики України www.ukrstat.gov.ua
8. Український журнал «Дебет-кредит» <https://dtkt.com.ua>
9. Офіційний сайт Федерації професійних бухгалтерів та аудиторів України <https://www.ufpaa.org>

Основні терміни і поняття згідно НП(С)БО

Елементи облікової політики	Можливі варіанти процедур та методів обліку, що передбачені національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
1	2
НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	
<u>Суттєвість</u> – характеристики облікової інформації, які визначають її здатність впливати на рішення користувачів інформації фінансової звітності. <u>Поріг суттєвості</u> – абсолютна або відносна величина, яка є кількісною ознакою суттєвості облікової інформації.	
<u>Операційний цикл</u> – проміжок часу між придбанням запасів для здійснення діяльності та отримання коштів (еквівалентів грошових коштів) від реалізації виробленої з них продукції, товарів та послуг. За цим показником визначають середню кількість днів, необхідну для виробництва, продажу або оплати продукції підприємства. Розрахувати тривалість операційного циклу можна на основі даних попередніх періодів, як суму тривалості обороту запасів та тривалості обороту дебіторської заборгованості.	
НП(С)БО 7 «Основні засоби»	
Строк корисного використання (експлуатації) основних засобів	Визначається підприємством самостійно
<u>Строк корисного використання (експлуатації) основних засобів</u> – очікуваний період часу, протягом якого необоротні (довгострокові) активи будуть використовуватися підприємством або з їх використанням буде виготовлено (виконано) очікуваний підприємством обсяг продукції (робіт, послуг). У наказі про облікову політику необхідно зазначити хто саме відповідає за встановлення строку корисного використання основних засобів на підприємстві.	
Методи амортизації основних засобів	Обираються підприємством самостійно з урахуванням очікуваного способу отримання економічної вигоди від використання конкретних основних засобів. Можливі методи амортизації: - Прямолінійний; - Зменшення залишкової вартості; - Прискореного зменшення залишкової вартості; - Кумулятивний; - Виробничий; Методи, передбачені податковим законодавством (Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств», ст.8.)
Можна застосовувати як різні методи амортизації для кожного об'єкта та встановлювати їх у момент введення в експлуатацію основних засобів, так і один метод для групи основних	

засобів в цілому.	
Методи амортизації інших необоротних матеріальних активів	Обираються підприємством самостійно з урахуванням очікуваного способу отримання економічної вигоди від використання конкретних основних засобів. Можливі методи амортизації: Прямолінійний; Зменшення залишкової вартості; Прискореного зменшення залишкової вартості; Кумулятивний; Виробничий;
<u>До інших необоротних матеріальних активів належать:</u> бібліотечні фонди, малоцінні необоротні матеріальні активи, тимчасові (не титульні) споруди, природні ресурси, інвентарна тара, предмети прокату, інші необоротні матеріальні активи. Амортизація малоцінних необоротних матеріальних активів і бібліотечних фондів може нараховуватися у першому місяці використання об'єкта в розмірі 50 % його вартості, яка амортизується, та решта 50% вартості, яка амортизується, у місяці їх вилучення з активів (списання з балансу) або в першому місяці використання об'єкта 100% його вартості. Методи амортизації малоцінних необоротних матеріальних активів можуть встановлюватися тільки по групі основних засобів в цілому.	
Величина вартісного критерію приналежності матеріального активу до малоцінних необоротних активів.	Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку не регламентується, але може встановлюватися підприємством самостійно.
Доцільно встановити, що до малоцінних необоротних матеріальних активів відносять матеріальні активи вартістю не більше 1000 грн. (такий критерій встановлено у податковому обліку для основних засобів та запасів).	
НП(С)БО 8 «Нематеріальні активи»	
Строки корисного використання нематеріальних активів	Визначається підприємством самостійно.
При визначенні строків корисного використання нематеріальних активів слід враховувати: строки корисного використання подібних активів; моральний знос, що передбачається; правові або інші подібні обмеження щодо строків використання нематеріального активу.	
Методи амортизації нематеріальних активів	Прямолінійний; Зменшення залишкової вартості; Прискореного зменшення залишкової вартості; Кумулятивний; Виробничий;
Метод амортизації нематеріальних активів обирається підприємством самостійно, виходячи з умов отримання майбутньої економічної вигоди. Якщо такі умови визначити неможливо, то амортизація нараховується із застосуванням прямолінійного методу.	
НП(С)БО 9 «Запаси»	
Одиниця бухгалтерського обліку запасів	Найменування

	Однорідна група (вид)
Методи оцінки вибуття запасів	При відпуску запасів у виробництво, з виробництва, продаж та іншому вибутті оцінка їх може здійснюватися за одним з наступних методів: Ідентифікаційної собівартості відповідної одиниці запасів; Середньозваженої собівартості; Собівартості перших за часом надходжень запасів (ФІФО); Нормативних затрат; Ціни продажу.
Для одиниць бухгалтерського обліку запасів, що мають однакове призначення та однакові умови використання, застосовується один і той же метод.	
НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість»	
Методи визначення величини резерву сумнівних боргів	Величина сумнівних боргів визначається, виходячи з: платоспроможності окремих дебіторів; питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході від реалізації продукції, товарів, послуг; на основі класифікації дебіторської заборгованості.
<u>Сумнівний борг</u> – поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує невпевненість її погашення боржником. <u>Чиста реалізація вартості дебіторської заборгованості</u> – сума поточної дебіторської заборгованості за вирахуванням сумнівних боргів.	
НП(С)БО 12 «Фінансові інвестиції»	
Методи оцінки фінансових інвестицій в залежності від їх виду.	За справедливою вартістю; За методом участі у капіталі; За собівартістю з урахуванням зменшення корисності інвестицій; За амортизованою собівартістю фінансових інвестицій.
Первісно фінансові інвестиції оцінюються та відображаються у бухгалтерському обліку за собівартістю. <u>Собівартість фінансової інвестиції</u> складається з ціни її придбання, комісійних винагород, мита, податків, зборів, обов’язкових платежів та інших витрат, безпосередньо пов’язаних з придбанням фінансової інвестиції.	
НП(С)БО 13 «Фінансові інструменти»	
Методи визнання фінансових інструментів.	Встановлюються підприємством в залежності від виду фінансового інструмента.
Фінансові інструменти у бухгалтерському обліку поділяються на: - фінансові активи,	

- фінансові зобов'язання, - інструменти власного капіталу, - похідні фінансові інструменти.	
Методи оцінки фінансових активів, фінансових зобов'язань, інструментів власного капіталу та похідних.	За справедливою вартістю; За амортизаційною собівартістю. За фактичною собівартістю; З урахуванням зменшення корисності інвестицій на основі аналізу очікуваних грошових потоків.
Первісно фінансові інструменти оцінюються та відображаються у бухгалтерському обліку та звітності за їх фактичною собівартістю (справедлива вартість активів, зобов'язань або інструментів власного капіталу, наданих або отриманих в обмін на відповідний фінансовий інструмент) і витрат, безпосередньо пов'язаних з придбанням або вибуттям фінансового інструмента (комісійні, обов'язкові збори та платежі при передачі цінних паперів тощо).	
НП(С)БО 15 «Дохід»	
Критерії визнання доходу	Встановлюються залежно від виду надходжень на підприємство.
Визнані доходи у бухгалтерському обліку поділяються на такі групи: - дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг); - інші операційні доходи; - фінансові доходи; - інші доходи; - надзвичайні доходи.	
Методи оцінки ступеня завершеності операції по наданню послуг.	Вивчення виконаної роботи; Визначення питомої ваги обсягу послуг, наданих на певну дату, у загальному обсязі послуг, що мають бути надані; Визначення питомої ваги витрат, понесених підприємством у зв'язку з наданням послуг, у загальній очікуваній сумі витрат.
Дохід, пов'язаний з наданням послуг, визнається залежно від ступеня завершеності операції з надання послуг на дату балансу, якщо може бути достовірно оцінений результат цієї операції. Такий результат може бути достовірно оцінений за наявності наступного: - можливості достовірно оцінити дохід; - існування імовірності надходження економічної вигоди від наданні послуг; - можливості достовірної оцінки витрат, здійснених для надання та завершення послуг.	
НП(С)БО 16 «Витрати»	
Метод калькуляції виробничої собівартості продукції (робіт, послуг).	Обираються підприємством самостійно.
Собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) складається з: - виробничої собівартості продукції (робіт, послуг), реалізованої протягом звітного періоду; - нерозподілених постійних загально виробничих витрат; - наднормативних виробничих витрат.	

Перелік та склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг).	Встановлюється підприємством самостійно.
До виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) включаються: - прямі матеріальні витрати; - прямі витрати на оплату праці; - інші прямі витрати; - змінні загальновиробничі витрати; - постійні загальновиробничі витрати.	
Перелік та склад змінних та постійних загальновиробничих витрат.	Встановлюються підприємством самостійно.
До змінних загально виробничих витрат належать витрати на обслуговування та управління виробництвом, що змінюються прямо (або майже прямо) пропорційно до зміни обсягу діяльності. До постійних загальновиробничих витрат відносять витрати на обслуговування та управління виробництвом, що залишаються незмінними (або майже незмінними) при змінні обсягу діяльності.	
Бази розподілу загальновиробничих змінних та постійних витрат.	Можливі наступні бази розподілу: - Години праці; - Заробітна плата; - Обсяг діяльності; - Прямі витрати; - Інше.
Змінні загальновиробничі витрати розподіляються на кожен об'єкт витрат з використанням однієї з перелічених баз розподілу, виходячи з фактичної потужності звітного періоду. Постійні загальновиробничі витрати розподіляються на кожен об'єкт витрат з використанням однієї з перелічених баз розподілу, виходячи з нормальної потужності.	
НП(С)БО 18 «Будівельні контакти»	
Методи визначення ступеня завершеності робіт за будівельним контрактом.	Вимірювання та оцінка виконаної роботи; Співвідношення обсягу заведеної частини робіт та їх загального обсягу за будівельним контрактом у натуральному вимірі; Співвідношення фактичних витрат з початку виконання будівельного контракту до дати балансу та очікуваної (кошторисної) суми загальних витрат за контрактом.
Доходи та витрати протягом виконання будівельного контракту визначаються з урахуванням ступня завершеності робіт на дату балансу, якщо кінцевий фінансовий результат цього контракту може бути достовірно оцінений.	
База розподілу загальновиробничих витрат при нормальній потужності.	Самостійно обираються підприємством з наведених нижче: - Прямі витрати; - Обсяг доходів; - Прямі витрати на оплату праці;

	Відпрацьований будівельними машинами та механізмами час; Інше.
НП(С)БО 23 «Розкриття інформації про пов'язані сторони»	
Перелік пов'язаних сторін	Відносини між пов'язаними сторонами це відносини: Материнського (холдингового) та його дочірнього (дочірніх) підприємств; Спільного підприємства та контрольованих учасників спільної діяльності; Підприємства-інвестора та його асоційованих підприємств; Підприємства та фізичних осіб, які здійснюють контроль або мають суттєвий вплив на це підприємство, а також відносини цього підприємства з близькими членами родини кожної такої фізичної особи; Підприємства та його керівника, інших осіб, що належать до провідного управлінського персоналу підприємства, а також близьких членів родини таких осіб.
Перелік пов'язаних сторін визначається підприємством, враховуючи сутність відносин, а не лише юридичну форму (превалювання сутності над формою).	
Методи оцінки активів та зобов'язань в операціях пов'язаних сторін.	Порівняльної неконтрольованої ціни; Ціни перепродажу; «Витрати плюс»; Балансової вартості.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ

Задача №1.

Заповнити найменування користувачів інформації у таблицю згідно наданих варіантів відповідей.

Варіанти відповідей: постачальники та інші кредитори, інвестори, банки, працівники, громадськість, державні органи, клієнти (замовники).

Таблиця

Користувачі звітності підприємства та їх інформаційні потреби

№ п/п	Користувачі	Інформаційні потреби
1.		Здатність підприємства сплачувати дивіденди. Прийняття рішень щодо придбання, утримання або продажу інвестицій
2.		Стабільність і прибутковість підприємства. Збереження робочих місць, оплата праці та пенсійне забезпечення
3.		Своєчасність повернення позики та отримання відсотків
4.		Своєчасність оплати рахунків
5.		Можливість отримання необхідних товарів і послуг
6.		Своєчасність і повнота сплати податків. Визначення національного доходу і розподіл ресурсів
7.		Вплив діяльності підприємства на благополуччя суспільства (зайнятість, екологію тощо)

Задача №2.

Визначити склад річної фінансової звітності підприємств згідно умови наведеної у таблиці нижче.

Варіанти відповідей:

А) Повний склад фінансової звітності: 1) форма № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»; 2) форма № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)»; 3) форма № 3 «Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)» або форма № 3-н «Звіт про рух грошових коштів (за непрямим методом)»; 4) форма № 4 «Звіт про власний капітал»; 5) форма № 5 «Примітки до річної фінансової звітності»; 6) форма № 6 «Додаток до приміток до річної фінансової звітності «Інформація за сегментами».

Б) Фінансова звітність малого підприємства: 1) форма № 1-м «Баланс»; 2) форма № 2-м «Звіт про фінансові результати».

В) Фінансова звітність мікропідприємства: 1) форма № 1-мс «Баланс»; 2) форма № 2-мс «Звіт про фінансові результати».

Таблиця

Склад фінансової звітності для різних підприємств

№ п/п	Підприємства	Склад річної фінансової звітності
1.	Малі підприємства (крім платників єдиного податку групи 3)	
2.	Представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності	
3.	Мікропідприємства	
4.	Платники єдиного податку групи 3 (незалежно від того, до якої категорії підприємств вони потрапляють)	
5.	Непідприємницькі товариства	
6.	Інші підприємства, що застосовують НП(С)БО	

Відповіді до задач.

Відповідь до задачі № 1: постачальники та інші кредитори (4), інвестори (1), банки (3), працівники (2), громадськість (7), державні органи (6), клієнти (замовники) (5).

Відповідь до задачі № 2:

№ 1 та № 2 – Б;

№ 3, № 4 та № 5 – В;

№ 6 – А.

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ І ПОНЯТТЯ

Активи – можливі майбутні економічні вигоди, отримані підприємством внаслідок минулих операцій.

Аудит - це перевірка публічної бухгалтерської звітності, обліку, первинних документів та іншої інформації про фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання з метою визначення достовірності їхньої звітності, обліку, його повноти і відповідності чинному законодавству та встановленим нормативам.

Аудиторський файл – це одна чи кілька папок або інших носіїв інформації, в фізичній чи електронній формі, що містить записи, які становлять аудиторську документацію за конкретним завданням.

Баланс (звіт про фінансовий стан) – це звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал.

Вилучений капітал – собівартість акцій власної емісії або часток, викуплених товариством у його учасників, та зміни неоплаченого капіталу в результаті збільшення або зменшення дебіторської заборгованості учасників за внесками до статутного капіталу підприємства.

Виробничий леверидж – це потенційна можливість впливати на прибуток підприємства шляхом зміни структури собівартості продукції та обсягів її випуску.

Виробничо-фінансовий леверидж – це узагальнюючий показник, який розраховується як добуток виробничого і фінансового левериджу.

Витрати – відтік або використання активів, або виникнення зобов'язань у зв'язку із доставкою товарів або виконання послуг, що складають основні операції підприємства.

Власний капітал – частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань.

Грошовий потік підприємства – це сукупність розподілених у часі надходжень і виплат коштів, які генеруються його господарською діяльністю.

Гудвіл – перевищення вартості придбання над часткою покупця у справедливій вартості придбаних ідентифікованих активів, зобов'язань і непередбачених зобов'язань на дату придбання.

Додатковий капітал – величина, що включає суми, на які вартість реалізації випущених акцій перевищує їхню номінальну вартість, а також вартість необоротних активів, безкоштовно отриманих підприємством від інших осіб, та інші види додаткового капіталу.

Доходи – надходження чистих активів або погашення зобов'язань шляхом реалізації товарів або надання послуг.

Ефективна ставка відсотка – ставка відсотка, що визначається діленням суми річного відсотка та дисконту (або різниці річного відсотка та премії) на середню величину собівартості інвестиції (або зобов'язання) та вартості її погашення.

Зареєстрований капітал – сума внесків засновників господарського товариства, що визначає мінімальний розмір майна господарського товариства й гарантує інтереси його кредиторів.

Звіт про власний капітал – це звіт, який відображає зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду.

Звіт про рух грошових коштів – це звіт, який відображає надходження і вибуття грошових коштів (грошей) протягом звітного періоду в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід) – це звіт про доходи, витрати, фінансові результати та сукупний дохід.

Звітність підприємства – це система взаємопов'язаних показників, сформована згідно з діючим законодавством, що відображає фінансовий стан, результати діяльності, формування та використання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів підприємства.

Зобов'язання – можливі майбутні втрати економічних вигід внаслідок минулих операцій, включаючи передачу активів або послуг.

Ідентифіковані активи та зобов'язання – придбані активи та зобов'язання, які на дату придбання відповідають критеріям визнання статей балансу.

Інструмент власного капіталу – контракт, який підтверджує право на частину в активах підприємства, що залишається після вирахування сум за всіма його зобов'язаннями.

Інструмент хеджування – похідний фінансовий інструмент, фінансовий актив або фінансове зобов'язання, справедлива вартість яких і грошові потоки від яких, як очікується, компенсуватимуть зміни справедливої вартості або потоку грошових коштів об'єкта хеджування.

Інформація за сегментами – це додаток до приміток до річної фінансової звітності, де розкривають інформацію про доходи, витрати, фінансові результати, активи та зобов'язання звітних сегментів

Капітал власника – остаточні проценти власників після сплати всіх боргів.

Капітал у дооцінках – накопичені суми дооцінок (уцінок) необоротних активів і фінансових інструментів, які відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку відображаються у складі власного капіталу і розкриваються у звіті про фінансові результати (звіті про сукупний дохід)

Класифікація – розподіл тих або інших об'єктів по групах (відділах, розрядах) залежно від їх загальних ознак з фіксацією закономірних зв'язків між класами об'єктів в єдиній системі конкретної галузі знань.

Коефіцієнт інвестування є індикатором достатності власного капіталу для покриття необоротних активів і участі власного капіталу у формуванні активів.

Коефіцієнт платоспроможності – це коефіцієнт, який розраховується на основі відношення сум наявних у платіжних засобів до суми термінових платежів на певну дату або період.

Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття) визначає можливість

підприємства покривати поточні зобов'язання оборотними активами. Тобто, наскільки підприємство може покрити короткострокові зобов'язання короткостроковими активами.

Коефіцієнт фінансової незалежності показує питому вагу власного капіталу в сукупному капіталі, або майні підприємства, по-іншому можна сказати, що він є індикатором величини залежності від кредиторів.

Коефіцієнт фінансової стійкості характеризує співвідношення різних джерел фінансування діяльності (власного і позикового капіталу).

Леверидж – це процес оптимізації структури активів і пасивів підприємства з метою нарощування прибутку у ході здійснення фінансово-аналітичної роботи.

Ліквідність – це здатність будь-яких активів перетворюватись на гроші (що легко реалізуються, перетворюються на готівку), тобто змінювати свою форму в часі.

Метод ефективної ставки відсотка – метод нарахування амортизації дисконту або премії, за яким сума амортизації визначається як різниця між доходом за фіксованою ставкою відсотка і добутком ефективної ставки та амортизованої вартості на початок періоду, за який нараховується відсоток.

Метод участі в капіталі – метод обліку інвестицій, згідно з яким балансова вартість інвестицій відповідно збільшується або зменшується на суму збільшення або зменшення частки інвестора у власному капіталі об'єкта інвестування.

Неоплачений капітал – сума заборгованості власників (учасників) за внесками до статутного капіталу.

Підсумкова інформація являє собою вищий рівень узагальнення контрольної інформації за результатами проведення аудиту.

Планування аудиту – це визначення головної стратегії і конкретних методів та термінів проведення аудиту, яке допомагає належно розподілити роботу та наглядати за нею

Платоспроможність – це поняття, що визначає стан і готовність до дії. Здатність переважно пов'язана із внутрішньою характеристикою об'єкта, в той час як готовність передбачає ще й дію зовнішніх факторів: у даному випадку це конкретні строки виконання зобов'язань.

Прибутки – збільшення чистих активів від випадкових і неосновних операцій та інших видів діяльності, за винятком доходів або інвестицій з власників. Збитки – зменшення чистих активів від випадкових або побічних операцій та інших подій, за винятком видатків або розподілень власників.

Примітки до фінансової звітності – це сукупність показників і пояснень, які забезпечують деталізацію і обґрунтованість статей фінансової звітності, а також інша інформація, розкриття якої передбачено відповідними національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку або міжнародними стандартами фінансової звітності.

Резервний капітал – частина капіталу, що формується за рахунок відрахувань з чистого прибутку і призначена для покриття можливих у майбутньому непередбачених збитків і втрат.

Рентабельність обороту дає змогу підприємству збільшувати власний оборотний капітал та підвищувати платоспроможність.

Ринкова вартість фінансової інвестиції – сума, яку можна отримати від продажу фінансової інвестиції на активному ринку.

Робоча документація – це записи, за допомогою яких аудитор фіксує проведені процедури перевірки, тести, отриману інформацію і відповідні висновки. У ній міститься інформація, яка, на думку аудитора, є важливою і повинна підтвердити положення та пропозиції аудиторського висновку.

Система – це ціле, що складається із взаємопов'язаних елементів, які знаходяться у взаємних зв'язках і взаємовідносинах і утворюють визначену цілісність.

Системний підхід – один із головних напрямів методології спеціального наукового пізнання та практики, мета і завдання якого полягають у дослідженні певних об'єктів і складних систем. Методологічна специфіка системного підходу полягає у тому, щоб адекватно виявити механізми утворення складного об'єкта з певних складових та їх взаємодію з метою управління таким об'єктом.

Ситуаційний аналіз базується на сукупності прийомів і методів осмислення ситуації, її структури, визначальних чинниках, що її обумовлюють, тенденцій розвитку тощо.

Факторний аналіз дає можливість встановити багатомірні зв'язки змінних величин за кількома ознаками. На основі парних кореляцій, отриманих у результаті кореляційного аналізу, одержують набір нових, укрупнених ознак - факторів. У результаті послідовної процедури аналізу отримують фактори другого, третього та інших рівнів. Факторний аналіз дає змогу визначити вплив факторів на досліджувані процеси та явища.

Фінансовий стан – це рівень збалансованості окремих структурних елементів активів і капіталу підприємства, а також рівень ефективності їх використання.

**Приклади оформлення списку літератури згідно ДСТУ 8302:2015
«Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні
положення та правила складання» з урахуванням правок (код УКНД
01.140.40)**

Вид джерела	Приклад оформлення
Книги	
Один автор	Скидан О. В. Аграрна політика в період ринкової трансформації : монографія. Житомир : ЖНАЕУ, 2008. 375 с.
Два автора	Крушельницька О. В., Мельничук Д. П. Управління персоналом : навч. посіб. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Київ, 2005. 308 с.
Три автора	Скидан О. В., Ковальчук О. Д., Янчевський В. Л. Підприємництво у сільській місцевості : довідник. Житомир, 2013. 321 с.
Чотири автори	Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В., Нечипорук А. А. Київ : Укргропромпродуктивність, 2006. 106 с. Основи марикультури / Грициняк І. І. та ін. Київ : ДІА, 2013. 172 с. Electrodes of conductive metallic oxides / J.M. Honig et al. Amsterdam : Elsevier, 1980. 260 p
П'ять і більше авторів	Екологія : навч. посіб. / Б. В. Борисюк та ін. Житомир, 2003. 174 с. Методи підвищення природної рибопродуктивності ставів / Андрющенко А. І. та ін. ; за ред. М. В. Гринжевського. Київ, 1998. 124 с.
Колективний автор	Органічне виробництво і продовольча безпека : зб. матеріалів доп. учасн. III Міжнар. наук.-практ. конф. / Житомир. нац. агроекол. ун-т. Житомир : Полісся, 2015. 648 с.
Багатотомне видання	Генетика і селекція в Україні на межі тисячоліть : у 4 т. / гол. ред. В. В. Моргун. Київ : Логос, 2001. Т. 2. 636 с. Фауна України. В 40 т. Т. 36. Инфузории. Вып. 1. Суктории (Ciliophora, Suctorea) / И. В. Довгаль. Киев : Наукова думка, 2013. 271 с.
За редакцією	Доклінічні дослідження ветеринарних лікарських засобів / за ред. І. Я. Коцюмбаса. Львів : Тріада плюс, 2006. 360 с.
Автор і перекладач	Брігхем, Є. В. Основи фінансового менеджменту / пер. з англ. В. Біленького та ін. Київ : Молодь, 1997. 998 с.
Документ з організацією як автором	Україна в цифрах. 2007 : стат. зб. / Держ. ком. статистики України. Київ : Консультант, 2008. 350 с.
Частина видання	

Розділ книги	Саблук, П. Т. Напрямки розвитку економіки в аграрній сфері виробництва. <i>Основи аграрного підприємництва</i> / за ред. М. Й. Маліка. Київ, 2000. С. 5–15.
Тези доповідей, матеріали конференцій	Зінчук Т. О. Економічні наслідки впливу продовольчих органічних відходів на природні ресурси світу. <i>Органічне виробництво і продовольча безпека</i> : зб. матеріалів доп. учасн. II Міжнар. наук.-практ. конф. Житомир : Полісся, 2014. С. 103–108. Скидан О. В., Судак Г. В. Розвиток сільськогосподарського підприємництва на кооперативних засадах. <i>Кооперативні читання: 2013 рік</i> : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 4–6 квіт. 2013 р. Житомир : ЖНАЕУ, 2013. С. 87–91.
Статті в продовжуваних та періодичних видань	Якобчук В. П. Стратегічні пріоритети інноваційного розвитку підприємництва в аграрній сфері. <i>Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Сер. Економіка</i>. 2013. Вип. 148. С. 31–34. Мар'їна О. Контент-стратегія бібліотек у цифровому середовищі. <i>Бібліотечний вісник</i>. 2016. № 4. С. 8–12. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2016_4_4 (дата звернення: 26.09.2017). Colletta L. Political Satire and Postmodern Irony in the Age of Stephen Colbert and Jon Stewart. <i>Journal of Popular Culture</i>. 2009. Vol. 42, No. 5. P. 856–874. DOI: 10.1111/j.1540-5931.2009.00711.x. Dankevych Ye. M., Dankevych V. Ye., Chaikin O. V. Ukraine agricultural land market formation preconditions. <i>Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis</i>. 2017. Vol. 65, No. 1. P. 259–271. Кулак Н. В. Актуальні питання правового статусу добровільних формувань в Україні. <i>Часопис Київського університету права</i>. 2016. № 4. С. 84–88. Тацій В. Я., Тютюгін В. І., Пономаренко Ю. А. Виклики сучасності і кримінальне право. <i>Голос України</i>. 2016. 29 січ. (№ 16). С. 6–7. Itzkoff D. A touch for funny bones and earlobes. <i>New York Times</i>. 2010. March 31. P. 1-5.
Електронні ресурси	
Книги	Ілляшенко С. М., Шипуліна Ю. С. Товарна інноваційна політика : підручник. Суми : Університетська книга, 2007. 281 с. URL: ftp://lib.sumdu.edu.ua/Books/1539.pdf (дата звернення: 10.11. 2017).
Періодичні видання	Клітна М. Р., Брижань І. А. Стан і розвиток органічного виробництва та ринку органічної продукції в Україні. <i>Ефективна економіка</i>. 2013. № 10. URL: http://www.m.nayka.com.ua/?op=1&j=efektyvna-ekonomika&s=ua&z=2525 (дата звернення: 12.10.2017). Neave H. Deming's 14 Points for Management: Framework for Success. <i>Journal of the Royal Statistical Society. Series D (The Statistician)</i>. 2012. Vol. 36, No. 5. P. 561–570. URL: http://www2.fiu.edu/~revellk/pad3003/Neave.pdf (дата звернення: 12.10.2017).
Сторінки з веб-сайтів	Що таке органічні продукти і чим вони кращі за звичайні? <i>Екологія життя</i> : веб-сайт. URL: http://www.eco-live.com.ua (дата звернення: 12.10.2017).

Інші документи	
Законодавчі і нормативні документи	Конституція України : станом на 1 верес. 2016 р. / Верховна Рада України. Харків : Право, 2016. 82 с. Про стандартизацію : Закон України від 11 лют. 2014 р. № 1315. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1315-18 (дата звернення: 02.11.2017). Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року : проект / М-во аграр. політики та продовольства України. URL: http://minagro.gov.ua/apk?nid=16822 (дата звернення: 13.10.2017). Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень : Закон України від 5 жовт. 2017 р. № 2164. Урядовий кур'єр. 2017. 9 листоп. Інструкція про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : затв. наказом М-ва фінансів України від 20 квіт. 2015 р. № 449. Все про бухгалтерський облік. 2015. № 51. С. 21–42.
Стандарти	ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. Київ, 2010. 16 с. ДСТУ ISO 9001: 2001. Системи управління якістю. [Чинний від 2001-06-27]. Київ, 2001. 24 с. (Інформація та документація).
Патенти	Комбайн рослинозбиральний універсальний : пат. 77937 Україна : МПК A01D 41/02, A01D 41/04, A01D 45/02. № а 2011 09738 ; заявл. 05.08.2011 ; опубл. 11.03.2013, Бюл. № 5. Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна : МПК C09K11/00, G01T1/28, G 21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с.
Авторські свідоцтва	А. с. 1417832 СССР, МКИ А 01 F 15/00. Стенка рулонного пресс-подборщика / В. Б. Ковалев, В. Б. Мелегов. № 4185516 ; заявл. 22.01.87 ; опубл. 23.08.88, Бюл. № 31.
Дисертації, автореферати дисертацій	Дутко А. О. Юридичні конструкції та їх використання в законотворчій практиці України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень» ; Львівський держ. ун-т внутр. справ. Львів, 2010. 20 с. Петров П. П. Активність молодих зірок сонячної маси : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора фіз.-мат. наук : спец. 01.03.02 «Прикладна математика та інформатика». Київ, 2005. 22 с.
Препринти	Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т пробл. безпеки АЕС НАН України, 2006. 7 с. (Препринт. НАН України, Ін-т пробл. безпеки АЕС ; 06-1).

Навчальне видання

Гоголь Марина Миколаївна

Оригінал макет розроблено в авторській редакції

Кафедра обліку і фінансів

Економіко-правовий факультет

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Французький бульвар, 24/26, м. Одеса, 65058